

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. No	053-12-17
Дата	02.09.2020г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
КОМИСИЯ ПО ЕНЕРГЕТИКА

12
08

ДОКЛАД

Относно: Указ №160 на Президента на Република България, постъпил на 30.07.2020г., за връщане за ново обсъждане на Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства, приет от Народното събрание на 22 юли 2020г. и мотивите към указа.

На свое редовно заседание, проведено на 01 септември 2020 г., Комисията по енергетика обсъди Указ №160 на Президента на Република България, постъпил на 30.07.2020г., за връщане за ново обсъждане на Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства, приет от Народното събрание на 22 юли 2020г. и мотивите към указа.

На заседанието присъстваха: от Администрацията на президента: проф. Емилия Друмева – секретар по правни въпроси и д-р Невин Фети – съветник по правни въпроси; от Министерство на енергетиката – г-н Жечо Станков – заместник-министър, г-н Станислав Станков - директор Дирекция „Природни ресурси и концесии“ и г-жа Цвета Милева – началник отдел „Концесии и разрешения“.

Председателят на Комисията по енергетика г-н Валентин Николов докладва, че основание чл. 101, ал. 1 от Конституцията президентът връща за ново обсъждане в Народното събрание Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства, приет от Народното събрание на 22 юли 2020г. като оспорва параграфи 13, 24, 25, 51 и 91.

Указът и мотивите към него бяха докладвани от проф. Емилия Друмева.

В мотивите си президентът посочва, че с § 13 от Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства (ЗИДЗПБ) се регламентира възможността кандидатът за предоставяне на разрешение за търсене и проучване или за проучване, или концесия за добив да доказва финансови, технически и професионални възможности чрез използване на ресурсите на трето лице. За целта следва да докаже, че за третото лице не са налице основания за изключване по чл. 23, ал. 2, включително че при изпълнението на договора за търсене и проучване или за проучване, или договора за концесия за добив ще има на разположение ресурсите на третото лице. Прави впечатление, че не се изисква третото лице да отговаря солидарно с кандидата. Следва да се отбележи, че в режима на концесиите по Закона за концесиите с чл. 63, ал. 3 изрично се предвижда третото лице, с възможностите на което се доказва изпълнението на изискванията за

финансово и икономическо състояние, да отговаря солидарно с концесионера за изпълнението на концесионния договор съгласно предвиденото в него, като се вземат предвид характерът и размерът на постия от третото лице ангажимент за предоставяне на ресурси.

Използването на капацитета на трето лице следва да е съчетано с гаранции, че за целия срок на договора кандидатът ще разполага с необходимите ресурси. Такова изискване е възприето и в чл. 38, пар. 2 от Директива 2014/23/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за възлагане на договори за концесия, което се прилага по отношение на концесиите за строителство и за услуги. Няма основание такава гаранция да не се предвижда в концесиите за добив на подземни богатства.

С § 24 от ЗИДЗПБ се разширяват правата, които концесията за добив предоставя на концесионера. Наред с придобиването на правото на собственост върху видовете добити подземни богатства, за които е предоставена концесията, правото на ползване върху минните отпадъци, правото да извършва всички необходими дейности, свързани с добива, концесионерът ще може да извършва разкривни дейности извън контура на находището в границите на предоставената концесионна площ с цел добив на подземни богатства от находището в дълбочина, както и да инициира или да кандидатства за одобрение на инвестиционно предложение по реда на Закона за опазване на околната среда. По смисъла на § 1, т. 17 от допълнителните разпоредби на Закона за опазване на околната среда инвестиционно предложение е предложение за извършване на строителни работи или изграждане на инсталации или схеми, а също и друга намеса в естествената околна среда и ландшафта, включително добив на полезни изкопаеми. В резултат на § 24 от ЗИДЗПБ концесионерът получава разширени възможности да осъществява дейности извън очертанията на находището и да се намесва в околната среда и ландшафта, създавайки риск за живота и здравето на хората. Няма нормативни гаранции, че тези права ще бъдат използвани с цел добив на подземни богатства от находището в дълбочина, без да се надхвърля предоставената концесионна площ. Не са представени мотиви за причините, които налагат приемането на съответните изменения и какво въздействие се очаква да имат.

С § 25 от приетия закон се допуска възможността срокът на концесията за добив, който според непроменената редакция на чл. 36, ал. 1 от Закона за подземните богатства е до 35 години, да бъде удължен по мотивирано искане на концесионера, направено в определени от закона срок и условия. Предвидено е, че общият срок на концесията не може да бъде по-дълъг от 50 години (новата редакция на чл. 36, ал. 2). Наред с това в новосъздадената ал. 3 на чл. 36 е дадена възможност при определени условия и по мотивирано искане на концесионера срокът на концесията да може да бъде удължен до 10 години след изтичането на общия срок и при

спазване на условията по ал. 2. По силата на § 91 мотивирани предложения по посочените правила ще могат да направят и концесионери по концесии за добив на подземни богатства, чийто срок изтича в 6-месечен срок преди или до една година от влизането в сила на закона. Законът урежда конкретно и условията, при които могат да се отправят съответните мотивирани предложения. Независимо от това не могат да бъдат подминати опасенията, породени от дългите срокове, които на практика са в полза на първоначалните концесионери. Те ограничават свободната стопанска инициатива на други икономически оператори и лишават държавата от възможността да постига по-добри условия за концесии.

Общото правило относно удължаването срока за концесиите в чл. 34, ал. 1, изр. второ от Закона за концесиите гласи: „Срокът на концесията може да се удължава, като общият срок на всички удължавания, независимо от основанията за това, не може да е по-дълъг от една трета от конкретния срок, определен с концесионния договор.“ Действително концесиите за подземни богатства се предоставят и изпълняват при условията и по реда на Закона за подземните богатства, както е предвидено изрично в чл. 25, ал. 1 от Закона за концесиите. В случая обаче отклонението от посочената гаранционна норма нито е обществено оправдано, нито осигурява еднакви правни условия за стопанска дейност, нито предотвратява злоупотреба с монополно положение и нелоялна конкуренция. За да се основава икономиката на България на свободната стопанска инициатива, законът трябва да гарантира на всички правни субекти еднакви условия, без да създава неоправдани предимства. Основната грижа трябва да бъде насочена към отговорното използване на държавното имущество с мисъл за идните поколения, която следва да изключи прекомерно дългите срокове на концесиите. Воден от това разбиране, упражнявам правото си да върна за ново обсъждане § 25 и свързания с него § 91 от Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства.

С § 51 от ЗИДЗПБ се дава нова редакция на чл. 57, според която кандидат, направил търговско откритие, се обезщетява за действително претърпените вреди по реда на действащото законодателство, ако след издаването на удостоверение за търговско откритие е възникнала опасност за националната сигурност, за отбраната на страната, за земните недра, за околната среда, за водите, за безопасността на населението и човешкото здраве, от разрушаване или увреждане на културни ценности или от разрушаване или увреждане на пътища от републиканската пътна мрежа.

В отговор на изложението на проф. Друмева отношение взе заместник-министър Станков, който изказа аргументи против наложеното вето. По мотивите на администрацията на президента относно § 13 Министерството на енергетиката счита, че няма основание, което да налага да се въведе института на „солидарната отговорност“ в случаите, когато за изпълнение на работната програма по договорите за търсене/проучване на

подземни богатства, или плана за разработка на находището, се разчита на ресурсите на трето лице. Не е отчетен факта, че към всеки договор за търсене и проучване или за концесия има задължителни финансови обезпечения (банкови гаранции), които още от самото начало гарантират, че лицето, което търси/проучва или добива ще изпълни задълженията по съгласуваната работна програма или план за разработка, както и задълженията си за ликвидация, консервация или рекултивация на площите, за които се налага. Титулярите по договорите за търсене и проучване и концесионерите по договорите за добив на подземни богатства се определят след провеждане на строго регламентирана и продължителна формална процедура. Включването на солидарна отговорност с третото лице ще размие отговорността по договорите при установено неизпълнение на договорни задължения. При над 500 действащи концесионни договора (517бр.) и над 90 договора за търсене и проучване (94бр.), въвеждането на солидарна отговорност не допринася за подобряване ефективността на контрола, а напротив - представлява потенциална пречка за изпълнението на договорите и контролът върху тях от страна на държавата. Следва да се отбележи, че аналогия със Закона за концесиите в случая не следва да се прави, тъй като този нормативен акт не е приложим и относим към минната индустрия. Изрично с разпоредбата на чл. 25, ал. 1 от Закона за концесиите се предвижда, че концесиите за подземни богатства се предоставят и изпълняват при условията и по реда на Закона за подземните богатства.

Относно § 24 с който се изменя чл. 34 от ЗПБ - текстът отчита спецификата на технологията за добив за всяко едно находище и гарантира, че подземното богатство ще бъде рационално иззето, така както задължава съществуващия текст на чл. 87, ал. 2, т. 4 от ЗПБ, който изисква оптимално извличане на полезните компоненти от находището. Следва да бъде отчетена и спецификата на добивната дейност, при която има технологични добивни хоризонти, които формално излизат от „площта на находището“, но са в рамките на „концесионната площ“, като позволяват подземното богатство да се из земе в дълбочина.

С приетите изменения на чл. 36 на § 25 се регламентирант и прецизират условията за срока на една концесия, по начин, по който в максимална степен се гарантира интереса на държавата. Текстът запълва дискриминационна празнина в действащия закон, като изравнява възможностите и правата на всички концесионери по действащите към момента договори за концесия, а именно да има равни условия за срока на договорите за концесия. Разпоредбата гарантира, че ако един концесионер е изпълнил всички свои задължения по концесионния договор и в находището има запаси/ресурси, които не могат да осигурят нов рентабилен концесионен договор, досегашния концесионер да има право да поиска да се продължи срока на договора, за да изчерпи оставащото в находището подземно богатство. Ако това право не се уреди в закона, има реална

възможност държавата да няма възможност да осигури пълно и оптимално изземване на подземното богатство в едно находище, ако досегашния му концесионер не е съгласен да даде съгласие или да продаде направените до момента инвестиции за инфраструктура в находището, чрез която то е изземвано. Не е отчетено и обстоятелството, че с ал. 4 на чл. 36 от Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства изрично се предвижда съобразяване на конкретния концесионерен договор с действащото към момента законодателство, включително и по отношение размера на дължимото от концесионера концесионно плащане.

Разпоредбата на чл. 57 §51 на ЗПБ действа и към момента, като промяната, която е направена предвижда разходите за обезщетение в случаите, когато се отказва предоставяне на концесия поради наличие на обстоятелство по чл. 56, ал. 1, т. 1 от ЗПБ (наличие на опасност за националната сигурност, отбраната на страната, околната среда, културни ценности), възникнало след издаване на удостоверение за търговско откритие на находище на подземни богатства, да се осигуряват по бюджета на МЕ вместо по бюджета на съответния орган, издал разрешението за търсене и проучване (през годините това са МОСВ, МРРБ, МИЕ). След 2010 г. с изменение на Закона за подземните богатства бе създаден единен орган по управление на подземните богатства - министъра на енергетиката. Следва да се отбележи, че регламентираното с тази разпоредба обезщетение е дължимо в случаите, когато предоставянето на концесия за добив се отказва поради обективни причини, чието наличие не може да се вмени във вина на заявителя, който от своя страна е извършил дейностите по търсене и проучване или по проучване на подземни богатства изцяло на свой риск и за своя сметка.

В хода на дискусиата изказвания направиха народните представители Атанас Костадинов, Димитър Бойчев, Таско Ерменков и Валентин Николов.

От името на парламентарната група „БСП за България“ Атанас Костадинов посочи, че ветото е шанс за прецизиране на спорните текстове и заяви, че „БСП за България“ ще подкрепи ветото на президента.

След проведената дискусия и гласуване, Комисията по енергетика с 12 гласа „за“, 6 гласа „против“ и 0 гласа „въздържал се“, предлага на Народното събрание да приеме повторно Закона за подземните богатства, приет от Народното събрание на 22 юли 2020 г.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ЕНЕРГЕТИКА:**

ВАЛЕНТИН НИКОЛОВ